

ПОЛІТИКА

Гроші для Києва, санкції та візи для громадян РФ. Чого очікувати від жовтневого саміту ЄС

Рікард Йозвяк

14 жовтня 2026, 14:47

Президентка Єврокомісії Урсула фон дер Ляен

Слухати 15 хв.

БРЮССЕЛЬ – Коли 15-16 жовтня лідери Європейського Союзу зберуться в Брюсселі, основна увага ЗМІ, найімовірніше, буде прикута до запеклої боротьби навколо бюджету ЄС. 27 прем'єр-міністрів і президентів уперше спробують серйозно

наблизитися до досягнення консенсусу щодо наступного довгострокового бюджету Євросоюзу на 2028-2034 роки.

На нинішньому саміті лідерам ЄС навряд чи вдасться досягти домовленості. Наступні саміти, на яких вони спробують остаточно узгодити бюджет, заплановані на листопад і грудень. Водночас немає гарантій, що домовленості вдасться досягти й тоді, оскільки проєкт бюджету обсягом 1,6 трильйона євро (1,78 трильйона доларів) розділив північні країни, відомі як «ощадливі», які наполягають на скороченні витрат, та решту держав, які прагнуть збільшити бюджет або принаймні залишити його на нинішньому рівні.

Боротьба щодо фінансування в Брюсселі, як правило, є найзапеклішою та найтривалішою, і вона відверне значну частину уваги ЄС від масштабніших міжнародних викликів, з якими стикається блок, як-от війна в Україні та навіть власний процес прийняття нових членів.

Утім, проєкт висновків саміту ЄС, з яким ознайомилося Радіо Свобода, все ж дає певне уявлення про те, яких кроків блок сподівається вжити щодо низки зовнішньополітичних питань у найближчі місяці.

Фінансування України

На початку вересня в Брюсселі та Києві несподівано спалахнула політична дискусія після того, як українські посадовці почали попереджати про можливий дефіцит фінансування військових потреб обсягом до 27 мільярдів доларів.

Виникла значна плутанина, оскільки наводилися різні цифри, а українські та європейські посадовці почали з'ясовувати, у чому саме полягає проблема та чи потрібно переглянути умови кредиту на 90 мільярдів євро (100 мільярдів доларів), який ЄС погодився надати Києву на початку року для фінансування потреб у 2026–2027 роках. На кожен із цих років було передбачено по 45 мільярдів євро. Зокрема, розглядалася можливість перенести на більш ранній термін частину коштів, запланованих на 2027 рік.

Джерела в ЄС, обізнані з ходом обговорень, повідомили Радіо Свобода, що зміни в оцінках потреб України відображають ситуацію, яка стрімко розвивається. Вони пояснили, що вартість військової техніки, яку Україна має намір придбати, зростає, так само як і витрати на заробітну плату військовослужбовців та виплати компенсацій сім'ям загиблих солдатів.

Проте завдяки перерозподілу коштів із державного бюджету та фінансовій підтримці з боку інших міжнародних партнерів Київ знаходить способи

задовольнити свої найнагальніші потреби.

Це також підтверджується в проєкті висновків саміту ЄС, у якому зазначається, що Європейська рада «вітає продовження виплат Україні в межах кредиту на підтримку України обсягом 90 мільярдів євро на 2026–2027 роки, зокрема нещодавнє перерахування 5,34 мільярда євро». Вона також вітає той факт, що визначено джерела фінансування бюджетних і оборонних потреб України на 2026 рік».

Але це ще не кінець історії.

**“ Дефіцит, якого
вдалося уникнути цієї
зими, ймовірно, знову
виникне через рік**

Хоча наразі фінансування забезпечено до 2026 року, дипломати ЄС вважають, що Україна витратить решту 45 мільярдів євро у першій половині 2027 року, а це означає, що дефіцит, якого вдалося уникнути цієї зими, ймовірно, знову виникне через рік. Отже, ЄС

доведеться знайти додаткові кошти, оскільки наступний довгостроковий бюджет блоку, який, як очікується, передбачатиме більше фінансування для України, почне діяти лише у 2028 році.

Тому цілком імовірно, що дискусія щодо використання мільярдів «заморожених» російських активів, які перебувають у розпорядженні блоку, рано чи пізно знову стане актуальною. Це, безумовно, не відбудеться на саміті цього тижня, але це питання може повернутися до порядку денного на самітах, запланованих на листопад і грудень, і майже напевно знову постане на початку наступного року.

ДИВІТЬСЯ ТАКОЖ:

Бояться Путіна чи щось інше. Чому ЄС не дає Україні «заморожені» російські гроші

Санкції та естонський конфуз

У проєкті підсумкових документів саміту зазначається, що «Європейський Союз, як і раніше, рішуче налаштований і надалі посилювати тиск на Росію, щоб вона припинила свою жорстоку агресивну війну та розпочала конструктивні переговори з метою досягнення миру. Європейська Рада вітає нещодавнє

ухвалення 21-го пакету санкцій та внесення до санкційних списків значної кількості нових фізичних та юридичних осіб».

Незважаючи на те, що на перший погляд це виглядає як прямий заклик до запровадження додаткових санкцій проти Москви, тут є тонка, але важлива різниця.

У попередні роки та на попередніх самітах лідери ЄС послідовно наполягали на вживанні подальших заходів, тобто на запровадженні додаткових пакетів санкцій. Однак після труднощів, що супроводжували 21-й раунд санкцій, який було затверджено лише після тривалих суперечок у липні, стає очевидним, що блок поступово відходить від запровадження нових економічних санкцій і натомість зараз, по суті, лише додає нові імена до свого чорного списку.

ДИВІТЬСЯ ТАКОЖ:

У ЄС затвердили новий пакет санкцій проти Росії – понад половина позицій пов'язана з виробництвом балістики

І хоча загальна цифра – майже 1 600 нових об'єктів, офіційно затверджених 12 жовтня, – звучить вражаюче (це найбільше поповнення списку санкцій ЄС за всю історію), ті, проти кого спрямовані санкції, навряд чи є широко відомими. Насправді всі вони належать до російського військово-промислового комплексу, який і так майже не має активів на території ЄС.

Але не все було так просто, навіть із цими, на перший погляд, простими оголошеннями.

Конфузна ситуація виникла через те, що Естонія, яка відома своєю жорсткою позицією щодо санкцій, попросила вилучити одну компанію та одну особу зі списку, який спочатку був запропонований і з яким ознайомилося Радіо Свобода. Юридичною особою був **Солікамський завод**, що експортує рідкісноземельні матеріали, а фізичною особою – його генеральний директор **Руслан Дімухамедов**.

Оскільки більша частина експорту компанії до країн ЄС припадає на Естонію, ця балтійська держава підтвердила, що вона наполягала на тому, щоб ЄС не накладати на неї санкції.

У заяві для Радіо Свобода представництво Естонії при ЄС зазначило, що «ця компанія постачає стратегічно важливі для Європи матеріали естонському підприємству NPM Silmet. Серед європейських галузей промисловості, які залежать від NPM Silmet, є виробництво електромобілів і вітрових турбін, а також електронна, автомобільна й авіаційна промисловість у країнах Європейського Союзу».

Прем'єр-міністр Естонії Крістен Міхал вітає президента України Володимира Зеленського, який прибув на саміт Україна – країни Північної Європи та Балтії, 9 червня 2026 року, Таллінн

У заяві також зазначалося, що «NPM Silmet активно шукає альтернативні джерела постачання матеріалів, які вона імпортує з Росії. Естонія наступного року перегляне питання щодо внесення російської компанії та особи до списку».

Ця ситуація наочно демонструє, що навіть найпалкіші прихильники України в ЄС мають національні економічні інтереси, пов'язані з Росією, щодо яких вони просто не готові йти на компроміси, що дискредитує прагнення блоку до жорсткіших санкцій проти Кремля.

Візи для громадян Росії

Хоча традиційна політика санкцій, здається, наразі відходить на другий план, у Брюсселі набирає обертів питання щодо обмеження в'їзду до ЄС для більшої

кількості росіян.

ЄС і надалі працює над заборонаю на в'їзд до країн блоку за шенгенськими туристичними візами для росіян, які воювали проти України. У проєкті висновків саміту міститься заклик до «якнайшвидшого впровадження заходів щодо колишніх російських військових».

Це найочевидніша ознака того, що навіть такі середземноморські країни, як Франція, Італія та Іспанія, які значною мірою залежать від туризму, наближаються до ухвалення заходів, які в майбутньому можуть зобов'язати російських заявників надавати документи про військову службу під час подання заяв на отримання шенгенських туристичних віз.

У тексті також йдеться про необхідність «перегляду та посилення візових вимог та політики щодо громадян Росії».

За словами посадовців ЄС, це означає, що наразі також ведеться робота над обмеженням територіальної дії російських туристичних віз, щоб власники таких віз більше не могли вільно подорожувати всією Шенгенською зоною, а були змушені залишатися в тій країні, яка видала їм візу.

Також спостерігається прагнення припинити визнання російських проїзних документів, що не містять біометричних даних, зокрема дипломатичних та службових паспортів.

Що стосується російських дипломатів, які вже перебувають на території ЄС, то також вживаються заходи з метою обмеження їх пересування. Наразі російський дипломатичний та консульський персонал у країнах ЄС, як правило, зобов'язаний лише повідомляти владу про поїздку до іншої держави-члена, однак запропоновані зміни передбачають введення вимоги щодо отримання попереднього дозволу від країни, яку вони мають намір відвідати.

Також розглядається питання про встановлення обмеження на термін проживання російського дипломатичного персоналу в країнах перебування, оскільки європейські контррозвідувальні служби прагнуть знешкодити давно створені шпигунські мережі, в яких дипломати, що перебувають на одному місці протягом тривалого часу, часто відіграють ключову роль.

Час для Чорногорії спливає

Цей тиждень називатимуть ще одним знаковим етапом у процесі розширення ЄС. 13 жовтня Албанія має завершити переговори ще за одним розділом вступу до Євросоюзу. Того ж дня Молдова та Україна мають розпочати переговори за цілими 17 розділами, довівши загальну кількість відкритих розділів до 24 із 33 після того, як їм знову вдалося подолати початкове блокування з боку Угорщини.

Однак, мабуть, найцікавішою країною, за якою зараз варто стежити, є беззаперечний лідер – Чорногорія, яка вступає у вирішальний етап у своїх зусиллях стати 28-м членом ЄС до 2028 року.

У проєкті висновків саміту ЄС зазначається, що «Європейська Рада вітає поточну роботу над розробкою договору про вступ із Чорногорією та бере до уваги намір головування в Раді досягти домовленості щодо попереднього закриття всіх розділів переговорів до кінця цього року, за умови здійснення Чорногорією відповідних реформ».

Це звучить багатообіцяюче, однак не все йде гладко.

Робота над підготовкою договору про вступ, який Європейська комісія та Подгориця сподіваються повністю узгодити до весни й підписати влітку, поки що просувається недостатньо швидко.

Робоча група, яка займається підготовкою договору, досі збирається в Брюсселі лише раз на тиждень. На цьому етапі зустрічі вже мали б відбуватися частіше, що свідчить про те, що не всі держави-члени ЄС однаково зацікавлені в прискоренні процесу вступу Чорногорії до Євросоюзу.

Досягнення мети закрити всі переговорні розділи до кінця року також опинилося під загрозою зриву.

Так, 12 жовтня країна завершила переговори за трьома розділами, довівши загальну кількість закритих розділів до 21 із 33. Однак ці розділи планували закрити ще у вересні.

Також були сподівання завершити переговори ще за чотирма розділами цього місяця, однак тепер мало ймовірно, що це вдасться зробити раніше від листопада.

За більшістю цих затримок стоїть Хорватія, оскільки вона досі має чимало двосторонніх питань, які прагне вирішити зі своїм меншим сусідом.

Наприклад, у сфері транспортної політики Загреб спочатку висловлював занепокоєння щодо «каботажу» – права транспортної компанії з однієї країни ЄС надавати послуги в іншій країні блоку. Побойовання були пов'язані з тим, що дешевші послуги чорногорських перевізників могли б створити нечесну цінову конкуренцію хорватським компаніям. Це питання вже вдалося врегулювати, однак тепер Загреб висловлює занепокоєння щодо роботи морського агентства Чорногорії.

“ Переговори щодо закриття розділу 31 навіть досі не розпочалися

Однак більшість суперечок стосується історичних питань, які зазвичай розглядаються в межах розділу 31, присвяченого зовнішній політиці. Оскільки Чорногорія ще не закрила цей розділ, існує

ризик, що ці суперечки поширяться й на переговори за іншими розділами. Що викликає занепокоєння, переговори щодо закриття розділу 31 навіть досі не розпочалися.

Серед вимог Хорватії є низка питань, пов'язаних із югославськими війнами 1990-х років.

Візьмемо, наприклад, басейн імені **Зорана Гопчевича** в чорногорському місті Котор. Загреб вимагає перейменувати цей об'єкт, оскільки Гопчевич під час конфлікту був охоронцем у таборі «**Морінь**», де сотні хорватських полонених утримувалися в нелюдських умовах і навіть піддавалися тортурам.

Окремим питанням є вітрильне судно «**Ядран**» із трьома щоглами, побудоване в 1933 році. Історично воно базувалося в хорватському прибережному місті Спліт, і Загреб вимагає повернути судно під контроль Хорватії. Коли в 1991 році розпочалися югославські війни, «Ядран» перебував у Чорногорії, де залишається й досі. Подгориця стверджує, що оскільки на момент розпаду Югославії судно перебувало на її території, воно на законних підставах належить Чорногорії.

Міністри закордонних справ Хорватії та Чорногорії Гордан Грлич Радман і Ервін Ібрагімович на борту судна «Ядран» у місті Бар, Чорногорія

Крім того, між цими двома країнами існують суперечки щодо сухопутних та морських кордонів, а також дискусії щодо військових репарацій на мільярди доларів, що може ще більше уповільнити переговори про вступ.

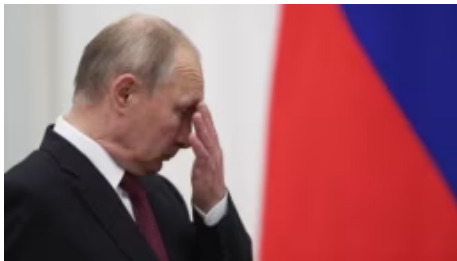
ДИВІТЬСЯ ТАКОЖ:

«Не карати невинних росіян»: ЄС готує обмеження для російських дипломатів, військових та спортсменів

ДИВІТЬСЯ ТАКОЖ:

Викрадені українські діти. Що приховують російські табори з санкційного списку ЄС і до чого тут «плями ганьби»

ДИВІТЬСЯ ТАКОЖ:

Ізолятор для Путіна. Спецтрибунал щодо злочинів Росії виходить із застою

Рікард Йозвяк

Редактор Радіо Вільна Європа / Радіо Свобода з питань Європи. Раніше працював кореспондентом РВЄ/РС у Брюсселі

Україна

Світ

Політика

Війна

Вибір редакції: світ